

REFLEXION

Thinking outside of the box

»En tolkning av försöket är att ekonomiska incitament hämmar kreativitet.«

Sjukhus går med underskott, vårdplatser saknas och arbetsmiljön brister. Verksamheter åläggs viten, några hotas av nedläggning. Vissa landsting får bonusmiljoner för korta köer, andra inte. Problemen känns igen från förr, de ekonomiska åtgärderna likaså.

Kanske angriper vi svårigheterna på fel sätt. Jag minns ett föredrag om incitamentsstrukturer och kreativitet. Psykologen Duncckers experiment tas upp. En försöksperson sätts vid ett bord med ett stearinljus, tändstickor och en kartong häftstift framför sig. Uppgiften är att fästa ljuset vid väggen och tända det utan att stearin droppar över bordet eller golvet. Det visar sig att om häftstiften ligger i lådan ses endast häftstiften som potentiella redskap. Om problemet i stället presenteras med häftstiften bredvid kartongen blir det plötsligt uppenbart att man kan använda själva kartongen som en hylla för ljuset.

Försöket har upprepats flera gånger. På 60-talet studerades hur ekonomiska incitament påverkar resultaten. En grupp lovades ekonomisk ersättning om uppgiften löstes på kort tid, den andra fick höra att det rörde sig om ett diagnostiskt test. Då häftstiften låg i kartongen tog det längre tid för gruppen med det ekonomiska incitamentet. När de låg utanför, och lösningen var uppenbar, visade sig dock pengabelöningen vara mer effektiv. En tolkning av försöket är att ekonomiska incitament hämmar kreativitet.

Vården drabbas ofta av komplexa problem där lösningarna inte alltid är givna. Försök har gjorts med såväl piska som morot. Effekten kan diskuteras. Dagens och framtidens utmaningar kräver sannolikt att vi tänker utanför gamla ramar. Frågan är om vårdens aktuella ekonomiska styrning underlättar det.

Michael Wilczek
tf medicinsk redaktionschef
michael.wilczek@lakartidningen.se

Foto: Colourbox

Nya rön om att död i unga år är vanligare bland soloartister än bland rockgrupper, och så om att bukfetma ökar risken för bukaortaaneurysm. **NYA RÖN Sidorna 402–403**

REFLEXION

387 Thinking outside of the box
Michael Wilczek

SIGNERAT

391 Patienter och personal behöver fler vårdplatser *Marie Wedin*

LT DEBATT

392 Starkt stöd bland läkare för att arbeta sjukdomsförebyggande *Irène Nilsson Carlsson, Riitta Sorsa*

393 Apropå! Ett globalt medicinskt framsteg Sista året med polio? *Jan Fohlman, Sebastian Jansson*

NYHETER

394 Jaktssäsongen kan börja. Apoteken snart till salu

395 Glesbygdspapoteken får särskilt stöd

397 Nytt hopp för utlandsstudenter att få vikariat

398 Umeå universitet vill ge den kliniska forskningen bättre förutsättningar

Vårdval gav fler läkarbesök – flest för

de minst behövande

399 Läkarförbundet: Råd när patienten vill filma besöket

Patientsäkerhet/Ärende

KLINIK OCH VETENSKAP
KOMMENTAR

400 Nytt hopp för patienter med idiopatisk lungfibros. Enklare diagnostik och kliniska provningar kan ge möjligheter till behandling *Magnus Sköld*

NYA RÖN

402 Bukfetma ökar risken för bukaortaaneurysm *Otto Stackelberg, Martin Björck*

Ingen effekt av D-vitamin mot knäartros *Anders Hansen*

403 Intensiv behandling av patienter med pisksnärtskada gav ingen ytterligare effekt *Anders Hansen*

Död i unga år vanligare bland soloartister än bland rockgrupper *Anders Hansen*

ARTIKLAR

405 Klinisk översikt Amning och tillvänjning till fast föda för friska fullgångna

Exklusiv amning i cirka sex månader är ett önskvärt mål på populationsnivå; därefter fortsatt amning med bra tilläggskost i tillräckliga mängder. Läs kunskapsöversikten om amning och tillvänjning till fast föda. **Sidan 405**

Foto: Polverelli Maurizio/INA Agency

barn. En kunskapsöversikt från Barnläkarföreningen och Livsmedelsverket
Agneta Hörnell, Olle Hernell, Sven-Arne Silfverdal

410 Klinisk översikt Samtidiga primära maligna melanom missas ofta. Skärpt uppmärksamhet på patientens hela hud krävs för tidig diagnostik *Jan Lapins, Lennart Emtestam, Mari-Anne Hedblad, Ada Girnita, Bernt Lindelöf, Anders Ljung, Johan Hansson*

413 Fallbeskrivning Lemierres syndrom är en glömd sjukdom – främst yngre drabbas. Tidig antibiotikabehandling kan förhindra dödlig utgång *Thorsteinn Astradsson, Lars Ekspång, Tomas Norlander*

416 Serie: Verktyg för klinisk forskning Att strukturera och dokumentera forskningsprojekt *Sandra Eloranta, Anna LV Johansson, Sigurdur Y Kristinsson, Therese M-L Andersson*

DEBATT OCH BREV

420 Reglerna för underhållsbehandling av opiatberoende är godtyckliga och saknar stöd i forskningen *Björn Johnson, Bengt Svensson, Anders Åkesson*

421 Replik: Föreskrifterna kommer att ses över *Ulf Malmström, Linda Almqvist*

Obligatoriska sidoprov slopas vid nykterhetskontroller efter rattfylleri
Birgitta Stener, Lars Englund

422 Replik om förslaget till ny psykiatrisk tvångslag: Paternalistisk – ja; auktoritär – nej! *Lars Jacobsson*

»Telefonfällan« orsak till många cancerbesked per telefon *Gunnar Birgegård*

423 Trombolys vid stroke – bråttom är bra men glöm inte farmakologin
Gunnar Andersberg, Bo Norrving

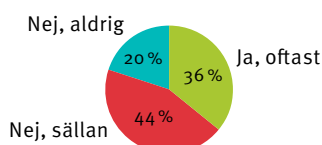
KULTUR

424 Neuroplasticitet, epigenetik – och nya perspektiv för genusvetenskapen
Ann Högberg, Ida Linander

WEBBFRÅGAN:

Finns det på din arbetsplats tillräckligt utrymme för handledning?

Se förra veckans reflexion.

167 hade svarat den 18 februari kl 11.00.

FALLBESKRIVNING Om Lemierres syndrom, som drabbar främst yngre. Sidan 403

426 Recensioner

427 LEDIGA TJÄNSTER

429 PLATSANNONSER

441 MEDDELANDET

442 INFORMATION FRÅN LÄKARFÖRBUNDET

ENDAST PÅ WEBBEN

Fler artiklar på Lakartidningen.se

Rättelse

I artikeln »Fördjupat kunskapsunderlag för att förhindra självmord«, som publicerades i Läkartidningen 2013;110(6):268-9, blev det fel i en formulering beträffande självmorden i anslutning till hälso- och sjukvården och inom slutenvård.

Den rätta formuleringen ska vara: »En undersökning av Socialstyrelsen visade att minst 20 procent av alla självmord i Sverige under åren 2006–2008 har utförts av patienter i anslutning till kontakt med hälso- och sjukvården (990 lex Maria-ärenden i relation till 4 387 säkra och sk osäkra suicid under denna period). Vid dödsfallet var 20 procent av patienterna slutenvårdade.«

Tipsa Läkartidningen

Har du ett nyhetstips – ta kontakt med redaktionen! Mejla till: tipsa@lakartidningen.se
Tala om ifall du vill vara anonym!

Vetenskapliga artiklar har genomgått referentbedömning. Varje manuskript granskas av minst en (ofta fler) av Läkartidningens stab av vetenskapliga experter. Granskningen av manuskript sker enligt internationella rekommendationer (www.icmje.org).

Organ för Sveriges läkarförbund
Box 5603, 114 86 Stockholm
Besöksadress: Östermalmsgatan 40
Telefon: 08-790 33 00
Fax: 08-20 76 19 (centralredaktion)
Webb: Lakartidningen.se
E-post: redaktionen@lakartidningen.se
annonser@lakartidningen.se
fornamn.efternamn@lakartidningen.se

Chefredaktör och ansvarig utgivare:
Jonas Hultkvist 08-790 34 61

Medicinsk huvudredaktör
Jan Östergren (intermedicin) 08-790 34 31

Redaktionschef och stf ansvarig utgivare
Karin Bergqvist 08-790 34 91

Tf medicinsk redaktionschef
Michael Wilczek 08-790 34 87

Webbchef
Elisabet Ohlin 08-790 34 97

Marknads- och annonsdirektör
Ulf Jansson 08-790 35 47

Medicinska redaktörer
Jon Ahlberg, docent (kirurgi, patientsäkerhet)
Anne Brynolf, med stud
Margaretha Bågedahl-Strindlund, docent (psykiatri)
Ylva Böttiger, docent (klinisk farmakologi)
Mikael Hasselgren, med dr (allmänmedicin)
Stefan Johansson, med dr (pediatrik)
Lena Marions, docent (obstetrik/gynekeologi)
Carl Johan Sundberg, professor (fysiologi)

Sekretariat
Inga-Maj Lagerholm 08-790 34 11
Britt-Marie Ström 08-790 34 79

Administration/ekonomi
Yvonne Bäärnhjelm 08-790 34 74

Produktion
Marita Arvidsson (grafiker)
Mats Kardell (IT) 08-790 33 38
Bo Svensson (IT) 08-790 33 19
Grafik: Typoform (där inget annat anges)

Redaktion
Miki Agerberg (reporter, vik) 08-790 34 62
Björn Enström (webbredaktör) 08-790 34 81
Doris Francki (medicinsk redigering) 08-790 34 67
Sara Gunnarsdotter (reporter) 08-790 34 10
Sara Holfve (AD) 08-790 34 63
Gabor Hont (kultur) 08-790 34 80
Carin Jacobsson (meddelanden) 08-790 34 78
Ewa Knutsson (debatt, medicinsk redigering) 08-790 34 83
Jan Lind (debatt) 08-790 34 84
Michael Lövtrup (reporter) 08-790 35 26
Madeleine Ramberg Sundström (redigering) 08-790 34 82
Birgit Wilhelmson (medicinsk redigering) 08-790 34 94

Marknads- och annonsavdelning
Britt-Marie Aronsson (annonskoordinator) 08-790 34 95
Irene Balsam (annonservice) 08-790 34 90
Håkan Holmén (säljare) 08-790 35 28
Eva Larsson (säljare) 08-790 35 06
Göran Sterner (säljare) 08-790 35 03

Prenumerationsavdelningen
Hélène Engström 08-790 33 41
prenum@lakartidningen.se

Läkartidningen Förlag AB
Håkan Wittgren (vd)

TS-kontrollerad upplaga: 42 300 ex
ISSN: 0023-7205 (pappersutgåva)
1652-7518 (webbupplaga)

Tryckeri Sörmlands Grafiska AB

